

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

8 Vtrum propter consuetudinem aliqui deobligentur a iure reddendi
decimas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

frumpere ordinem iuris naturalis, quo filius est sub cura patris, vt eum liberet à periculo mortis aeternae.

AD TERTIVM dicendum, quòd Iudaei sunt serui principum seruitute civili, quae non excludit ordinem iuris naturalis, vel diuini.

AD IIII. dicendum, quòd homo ordinatur ad Deum per rationem, per quam Deum cognoscere potest, vnde puer aetate quam vsum rationis habeat, naturali ordine ordinatur in Deum per rationem parentum, quorum cura naturaliter subiacet, & secundum eorum dispositionem sunt circa ipsum diuina agenda.

AD V. dicendum, quòd periculum quod sequitur ex praedicatione omnia nulli imminet, nisi ei cui est commissum praedicationis officium, vnde in Ezech. praemittit. Speculatorem dedi te filiis Israel: prouidere autem pueris infidelium de sacramentis salutis pertinet ad parentes eorum, vnde eis imminet periculum propter subtractionem sacramentorum, si eorum paruuli detrimentum salutis patiantur.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum propter consuetudinem aliqui de obligantur a iure reddendi decimas.

AD TERTIVM sic procedit. Videtur quòd propter consuetudinem aliqui deobligantur a iure reddendi decimas. Magis. n. est accipere decimas, quam non dare: sed propter consuetudinem in aliquibus terris aliqui milites accipiunt decimas, & hoc ab ecclesia tolleratur. ergo multo magis propter consuetudinem aliqui deobligantur vt decimas non soluant, neque soluere teneantur.

SED CONTRA. Ius diuinum non aboletur per disuetudinem: sed decimae debentur de iure diuino. ergo per disuetudinem non aboletur ius reddendi decimas. teneantur ergo homines reddere decimas contraria consuetudine non obstante.

RESPON. Dicendum, quòd ea quae sunt de iure positio, per disuetudinem abolerentur. Ea vero quae sunt a iure naturali, vel de iure diuino, nulla disuetudine aboleri possunt. Nulla. n. disuetudine fieri potest, vt fit licitum furari, vel machari. Est ergo considerandum ad propositam quaestionem, vtrum dare decimas, sit de iure diuino, vel de iure positio humano. Ius autem diuinum in nouo & in veteri testamento continetur. Et quidem non apparet in nouo testamento aliquod praecipuum datu de decimis soluendis, in doctrina dico Evangelica, vel Apostolica. Qd. n. dicit Mat. 23. de solutione decimarum, hoc oportuit facere, & illa non omittere, & quod dicit Pharisaeus. Luc. 18. Decimas de oïum quae possideo, magis videtur ad statum veteris testamenti pertinere, quam obseruantia noui testamenti formam imponere. In veteri autem testamento triplex genus praepceptorum erat. Quaedam enim erant praepcepta moralia, quaedam iudicialia, quaedam caeremonialia. Praepcepta moralia sunt quae sunt indita naturali rationi, ad quae homines omni tempore obligantur, vt Honora patrem & matrem, Nò me chaberis, Non furtum facies, & similia. Praepcepta autem iudicialia sunt, per quae iudicia exercebantur, puta, si quis furaretur vnam ouem, redderet quatuor, & hmoi praepcepta non sunt indita rationi naturali: non. n. ratio naturalis habet, quòd ille qui furatur ouem, magis reddat quatuor quam tres, vel unam: sed tamen per huiusmodi praepcepta determinatur morale praepceptum. Habet. n. ratio naturalis

A quod ille qui furatur, debeat puniri: sed quod tali pena puniatur, hoc determinatur per praepceptum iudiciale. Praepcepta autem caeremonialia veteris legis sunt, quae pertinent ad obseruantiam diuini cultus, & sunt ordinata ad figurandum aliquod futurum, sicut immolatio agni paschalis figurabat occisionem Christi. Est ergo considerandum, vtrum praepceptum de decimis persoluendis sit mortale, vel iudiciale, vel caeremoniale. Si enim morale, est, ad hoc omnes tenentur, & omni tempore, nulla obstante contraria consuetudine. Sed hoc non est, quia ratio naturalis non dicitur magis quòd hominibus ministris Dei det decimam, quàm undecimam, vel nonam partem fructuum. Si autem sit praepceptum iudiciale, non tenentur ad decimas dandas: sicut non tenentur omnes ad iudicandum secundum iudicia in lege veteri conscripta, quia illa iudicialia praepcepta sunt specialiter illi populo data considerandi conditionibus eius, non. n. eadem omnibus expediunt. Si autem sit praepceptum caeremoniale non solum non obligaret, sed etiam obseruatum induceret in peccatum: peccaret. n. si quis agnum paschalem immolaret, quia post aduentum veritatis cessauerunt figure.

Dicendum est ergo sicut antiqui magistri dixerunt, quòd quaedam praepcepta legis sunt pure moralia, vt, Non occides, Non furtum facies: quaedam autem pure sunt caeremonialia, ut immolatio paschalis agni, & circumcisio: quaedam autem sunt media, secundum aliquid moralia, & secundum aliquid caeremonialia, sicut praepceptum de obseruatione sabbathi est morale quantum ad hoc, quòd aliquid tempus quieti deputetur ad vacandum diuinis. Hoc. n. ratio naturalis habet: sed quòd dies septima sit deputata, hoc est ex determinatione Dei propter aliquam figuram, unde hoc est caeremoniale. Sic ergo praepceptum de decimis persoluendis est quidem secundum aliquid morale, ut. s. qui pro toto populo diuino obsequio vacant, super indijs populi sustententur, sicut & qui in alijs officijs reipublicae seruiunt, a populo sustentantur, & secundum hunc modum proponitur hoc praepceptum in nouo testamento. Dicit. n. Dominus Matt. 10. Dignus est operarius cibo suo. & Apoc. dicit. 1. ad Cor. 9. Dominus ordinauit, ut qui euangelium enuntiant, de euangelio uiuant, & qui altari deseruiunt, de altari uiuant. Sed quantum ad de terminatum numerum decimae non est de iure naturali, neque est praepceptum morale, sed est caeremoniale, in quantum refertur ad figurandum aliquid circa Christum: vel etiã est iudiciale secundum conuenientiam ad illum populum, in quo multitudo ministrorum tali taxatione opus erat ad ministrorum Dei sustentationem: sic ergo hoc commune, quòd est prouidere ministris Dei in necessarijs uitae, est de iure diuino quasi morale praepceptum, & de iure naturali existens. Ad quemlibet autem principem qui potest leges condecere, pertinet ius naturale commune per ius posituum determinare. Nihil. n. est aliud ius posituum, quam determinatio iuris naturalis, sicut ius naturale habet, quòd malefactor puniatur, sed quòd tali pena puniatur, hoc determinatur per ius posituum. Quia ergo ecclesia habet potestatem condendi legem in his quae pertinent ad cultum Dei, potuit per ecclesiae statutum taxari quantitatem eorum quae sunt danda ministris Dei a populo: & ut esset quaedam consonantia noui & veteris testamenti, statuit ecclesia ut taxatio veteris testamenti seruaretur et in nouo. Vnde omnes tenentur ad decimas veluti nolint. Posset autem ecclesia statuere, si cau fa subesset, vel in maiori, vel in minori numero, puta, quòd daret octauam, Quodlib. S. Tho. B 2 ucl

vel duodecima, sicut & quod detur decima. Pater ergo q̄ nulla consuetudo contraria soluit hominē ab obligatione reddendi decimas, quia hęc obligatio fundatur supra ius diuinum, & supra ius naturale: unde semper tenentur homines reddere decimas, si ecclesia exigat, etiam contraria consuetudine non obstante. Et in terris, in quibus est consuetudo quod decime soluuntur, ipsa consuetudo quasi expostulat decimas, unde peccat qui non redderet: sed in terris, in quibus non est consuetudo communis quod decime dētur, & ecclesia non petit, v̄f ecclesia remittere dum dissimulat, & ideo homines in terris illis non peccant decimas non dādo. Durum enim esset dicere, q̄ omnes homines Italic & orientalium partium damnarētur, qui decimas non soluunt. Et huiusmodi argumentum possum⁹ ab Apostolo accipere, cui cum deberentur necessaria victus ab his quibus predicabat, tamen nō accipiebat, nec tamen peccabant qui ei non dabant: alioquin male cum eis egisset non accipiendo, p̄sertim cum ipse dicat Act. 20. Non. n. subterfugi, quominus annuntiarem vobis omne consilium Dei, & ideo Apostolus non exigebat quod sibi debebatur, ne daretur aliquod offendiculum euangelio, ut ipse ibi dicit; unde non bene facerent rectores ecclesiarum, si in terris illis decimas exigere, in quibus non est consuetudo dari, si probabiliter crederent quod ex hoc scandalum nasceretur.

Ad illud ergo quod in contrarium obicitur, dicendum, quod milites qui accipiunt decimas in aliquibus terris, non habent ius accipiendi decimas: hoc. n. ius est spirituale debitum ministris Dei, unde non cadit in laicam personam. Sed res illarū temporales quae a iure exiguntur, ex concessione ecclesiae datae sunt aliquibus militibus propter aliqua seruitia quae fecerunt ecclesiae: sicut & ecclesia potest remittere ipsos fructus qui debentur pro decima, non tamen remittit ius exigendi decimas, nec tollit debitum reddendi.

QVÆSTIO V.

23. q. 43. a. 8. ad 5. ad 1.

DE INDE quaesitum est de his quae pertinent ad virtutes circa res humanas.

¶ Et circa hoc quaesita sunt duo.

¶ Primo, Vtrum filius teneatur obedire parentibus carnalibus in indifferentibus.

¶ Secundò, Vtrum venditor teneatur dicere emptori, vitium rei venditae.

ARTICVLVS IX.

Vtrum filius teneatur obedire parentibus carnalibus quantum ad omnia.

23. q. 37. a. 4. 2. ad 3. q. 100. art. 4. ad 3. di. 25. q. 3. arti. 2. q. 3. ad 4.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod filius teneatur obedire parentibus carnalibus quantum ad omnia. Dicitur enim Deuteronomio 21. Si genuerit homo filium contumacem, & proteruum, qui non audiat patris, aut matris imperium, lapidibus eū obruet populus ciuitatis: sed pena talis non infligeretur, nisi grauiter peccaret non obediendo, ergo filius tenentur obedire parentibus carnalibus per omnia.

¶ Præter. Apostolus dicit ad Colossenses 3. Filii obedite parentibus per omnia.

¶ Præter. Præcepta moralia affirmatiua quis non ad semper obligent, tamen numquam contrarium facere licet: sed præceptum morale affirmatiuum est

de honoratione parentum, ergo nō licet irreuerentē esse parenti, quod esset, si ei⁹ mādato nō obediret. tenetur ergo filius in omnibus parentibus obedire.

SED CONTRA. Non minus obedendum est patribus spiritualibus quam carnalibus, sed magis, ut habetur per Apo. ad Heb. 12. sed patribus spiritualibus non tenentur subditi obedire in indifferentibus. Religiosi enim qui obedientiam profitentur, non tenentur obedire suis praelatis, nisi in his quae sunt secundum regulam, ut Bern. dicit in lib. de dispensatione, & præcepto, ergo nec parentibus carnalibus filii tenentur in indifferentibus obedire.

RESPON. Dicendum, q̄ cum obedientia praelato debeat, ad illa se extendit debitum obedientiae ad quae se extendit ius praelationis: habet autem pater carnalis ius praelationis in filium. **G** Primo quidem quantum ad domesticam conuersationē. Sic. n. est pater familias in domo, sicut rex in regno, unde sicuti subditi regis tenentur obedire regi in his quae pertinent ad gubernationem regni, etiam filij, & alij domestici tenentur obedire patrifamilias in his quae pertinent ad dispensationem domus. Secundo, quanto ad morum disciplinam, unde Apostolus dicit ad Heb. 12. Patres quidem carnis nostrae habuimus etuditorum, & obtemperabamus eis. Debet enim pater filio non solum educationem, sed etiam disciplinam, ut Phil. dicit in his ergo filii tenentur obedire patri carnali, & non in aliis.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod loquūtib⁹ Moyses de imperio paterno, quod pertinet ad disciplinam morum: unde ibidem dicitur. Mōta nostra audire contemnit, & comestationibus vacat, & luxuria atque conuiuio.

AD SECUNDUM Dicendum, q̄ Apostolus dicit, obedendum esse parentibus per omnia, ad quae ius praelationis extendit.

AD III. dicendum, q̄ non exhibet irreuerentiam præcipienti, si non obediat ei in his, in quibus obedire non tenetur.

ARTICVLVS X.

Vtrum venditor teneatur dicere vitium rei venditae emptori.

CIRCA secundum sic proceditur. V̄f quod venditor non tenetur dicere vitium rei venditae emptori, quia secundū leges ciuiles venditor, & emptor se inuicem decipere possunt, nulla autem potest fieri deceptio, si venditor rei venditae vitium emptori dicere teneatur, ergo non tenetur.

Sed dicebat, q̄ leges non loquuntur, sed fori conscientia, sed quod nunc loquimur, est secundū forum contentiosum. Sed contra secundum philosophum in 2. eth. Intentio legislatoris est ciues facere bonos, quod ergo licet secundum leges, non est contrarium uirtuti, & ita etiam non est contrarium conscientiae.

SED CONTRA est, quia secundum leges ciuiles aliquis uēdat animal morbidum, tenetur de vitio, ergo tenetur dicere vitium emptori.

¶ Præter. Tullius dicit in libro de officiis, quod ad officium boni uiri pertinet, ut dicat emptori illud, pro quo res minus uenderetur: huiusmodi autem est vitium rei venditae, ergo venditor tenetur dicere emptori vitium rei venditae.

RESPON. Dicendum quod aliquid pertinet ad bonum utrum, ad quod tñ hoīes non tenentur, sicut ad bonum uiri pertinet q̄ liberaliter amico suo bonum largiatur, quāuis ad hoc non tenetur: sed aliquid pertinet